

Familjedrama krigshistoria

och

Inbördeskriget i Finland 1918 är en sorglig historia, som många velat glömma. Finland hade nyligen blivit självständigt och nu fanns en oro för att kvarvarande ryssar tillsammans med "röda" finländare skulle ta makten.

Detta är den yttre ramen till **Jakob Linds** berättelse i *Morfars pistol*. Pistolen hängde på väggen i hans mormors hem. Jakob beslöt sig för att försöka ta reda på dess historia. Plöjde igenom mängder av brev och dokument, gjorde intervjuer och besökte platser där morfadern varit. Allt för att ta reda på vem morfar, **Herman Frisell**, var och vad han gjorde och inte gjorde.

Av mormor fick han veta att morfar deltagit i finska inbördeskriget, men hon hade varit tystlåten om hans roll. Morfar var född på Stömne bruk i Värmland i slutet av 1800-talet. Han hade ingått i den Svenska Brigaden, ett gäng entusiaster som på våren 1918 beslöt att ge sig iväg till Finland för att kämpa på de vitas sida. Brigaden som inte var en brigad utan snarare i storlek som en bataljon, bestod av en samling frivilliga, några med militär utbildning, andra drivna av lust att slåss, eller att rädda Finland från ryssen.

Morfar Frisell, som var militärt utbildad och officer åtog sig ledarskapet, mest för att ingen annan ville. Men han var ingen ledartyp och var mer road av den glans och ära som uppdraget skulle kunna skänka honom än att ägna sig åt det svåra uppdraget att leda en brigad och delta i ett inbördeskrig. En fåfäng yngling, mer intresserad av färg och form på uniformerna än att utveckla en militär strategi.

Det gick inte bra. Han omplacerades några gånger och fick så småningom sparken. Inledde ett förhållande med en flicka,

Astrid, som var engagerad som sköterska i brigaden och som mormor inte ville tala om.

Efter ansenliga strapatser tog kriget slut. De vita vann. 38 000 dog, 36 000 var finska män, varav 27 000 röda. Övriga var ryssar, tyskar, danskar och svenskar. Det blev ingen ärofylld fred, åtminstone inte för den svenska brigaden. Alla fick skämmas, säger författaren, och alla har skämts. Svenskarna för att de gjorde bort sig, och finländarna för vad de lät Finlands vita armé göra mot de röda, som ju var landsmän, finsk arbetarbefolkning. I boken finns fasansfulla scener kring hur man vid slaget i Tammerfors formligen slaktade motståndarna, avrättade dem på öppen gata eller lät dem svälta ihjäl.

Morfadern blev kvar i Helsingfors när det som var kvar av brigaden återvände till Stockholm. Han skulle gifta sig med Astrid, men hennes släkt satte stopp för äktenskap, såg att Frisell var en slarver, utan pengar, utan jobb och med dåligt rykte. Han hade dessutom barn och ett knappt avslutat äktenskap i Sverige. Han fick åka hem till Stockholm. Hans mamma och släkten uppmuntrade honom att resa till Kenya, där han skulle jobba på en kaffefarm. Där ägnade han sig åt jakt och skrev också ett par böcker. Han kom tillbaka efter några år, gifte sig med en betydligt yngre kvinna, som blev författarens mormor. Han dog i cancer 1967.

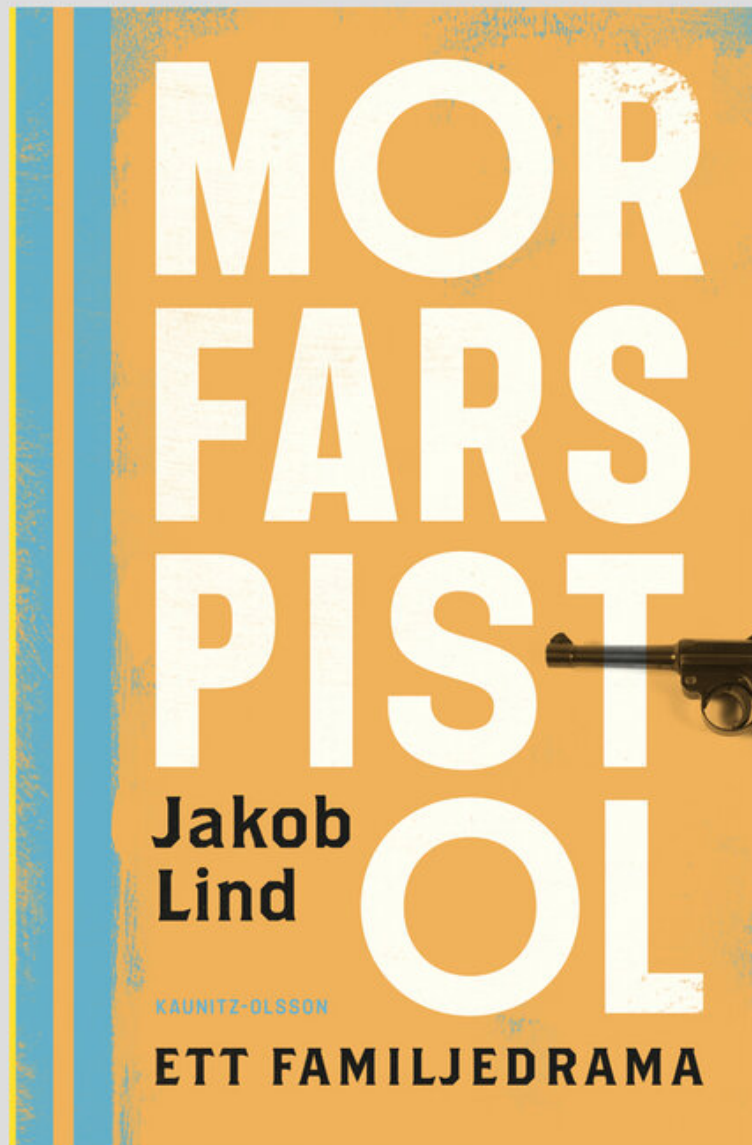
Och pistolen? Det visade sig att morfar inte använt den i kriget, utan hittat den och tagit med den hem som souvenir. Den finns nu bevarad på Armémuséet.

Boken är en blandning av ett levnadsöde, ett familjedrama och en krigshistoria Den ökar kunskapen om finska inbördeskriget och dess fasor. Den är oavbrutet spännande och skriven med känsla och humor. Mycket läsvärd.

Gun-Lis Angsell

Morfars pistol

Jakob Lind
Kaunitz-Olsson Förlag

Morfars pistol finns nu att läsa om och att beskåda på Armémuseet.